

Ermənistanın Azərbaycan torpaqlarını işğal planının tərkib hissəsinə terror da daxil idi. Əsas məqsədləri o idi ki, həm torpaqlarımızı zəbt etsinlər, həm əhalimizi qorxudub yurdlarından didərgin salsınlar, həm də insanlarımızı qarşı dəhşətli terror aktları həyata keçirsinlər. Çünki dinc insanlara, mülkü şəhərlərə, kəndlərə terror hücumları həyata keçirmək erməni siyasətinin əsas xətlərindən biridir.

Keçən əsrin 80-ci illərinin sonlarından başlayaraq ermənilərin azərbaycanlılara qarşı terror cinayətləri genişlənməyə başladı.

34 il bundan əvvəl, 20 noyabrda Azərbaycan tarixinə qara səhifə kimi yazılan Qarakənd faciəsi baş verdi.

Xocavənd rayonunun Qarakənd kəndinin yaxınlığında Azərbaycana məxsus "Mi-8" hərbi vertolyotunun erməni silahlı quldur dəstələri, terrorçuları tərəfindən vurulması hadisəsindən 34 il ötür.

Terroru hərbi təcavüzün tərkib hissəsinə çevirən ermənilər tərəfindən görkəmli dövlət və ictimai xadimlərimizin içində olduğu vertolyot vuruldu.

Erməni terroru nəticəsində şəhid olanlar Azərbaycan Respublikasının Dövlət katibi Tofiq İsmayilov, Baş prokuror İsmət Qayıbov, Dövlət müşaviri, sabiq daxili işlər naziri Məhəmməd Əsədov, millət vəkilləri Vaqif Cəfərov və Vəli Məmmədov, baş nazirin müavini Zülfü Hacıyev, Prezident Aparatının şöbə müdiri və jurnalist Osman Mirzəyev, Qazaxıstan daxili işlər nazirinin müavini Sanlal Serikov, Azərbaycan Dövlət Televiziyasının jurnalisti Alı Mustafayev var idi.

Məlumatlara görə, ümumilikdə, həmin terror nəticəsində 22 nəfər həyatını itirib.

O dövrdə Azərbaycanın nümayəndə heyətinin yaydığı ilkin məlumatda qeyd olunurdu ki, cəsədlərdən 12-si tam şəkildə tanınsa da, 3-cü qismən tanınıb, qalıqlarının şəxsiyyəti isə ekspertiza nəticəsində müəyyən edilib.

Əvvəlcə rəsmi olaraq helikopterin dumana düşərək qayaya çırpılması ehtimalı irəli sürülsə də, bir neçə gün sonra onun erməni separatçıları tərəfindən vurulması faktı təsdiqlənib. Bu erməni terrorunun əyani göstəricilərindən biri kimi tarixə düşüb.

Erməni terrorunun sərhəd tanımadığı bu hadisə ilə bir daha özünü təsdiqlədi.

Qeyd edək ki, faktla bağlı 1991-ci ildə Azərbaycanın Hərbi Qarnizon Prokurorluğu tərəfindən cinayət işi açılıb, istintaqın aparılması Respublika Prokurorluğuna verilib. Terror aktının baş verdiyi ərazinin o dövrdə işğalı altında olması səbəbindən cinayət işi üzrə istintaq dayandırılıb.

Bu barədə mətbuatda yazılanlara baxaq: 1991-ci il noyabrın 7-də Bakıda Qazaxıstan, Azərbaycan, Türkmənistan, Rusiya və Ermənistan həmsədrlərinin görüşü keçirildi. Görüşün səbəbi Qarabağ müharibəsi və hansı xalqın sıxışdırıldığını diqqətə çatdırmaq olmuşdu. Bu səbəbdən də, həmsədrlər razılaşdılar ki, hadisələri öz gözləri ilə görsünlər və Xankəndiyə gətsinlər. 1991-ci il noyabrın 18-də Mixail Qorbaçovun şəxsi köməkçisi Kremldən Bakıya zəng vurur və Azərbaycan Respublikasının Qarabağ rəhbərliyindən xahiş edir ki, Təhlükəsizlik Şurasının növbəti iclasını Qarabağda keçirsin, çünki ərazidəki torpaq iddiasında olan erməni liderlərinin və Moskva nümayəndələrinin də bu iclasda iştirakı nəzərdə tutulur. Telefon zəngindən sonra Bakıda siyahı tərtib olunur. Siyahıya Viktor Polyaniçko rəhbərlik etməli idi. Nümayəndələr, ancaq güc nazirliklərindən və Təhlükəsizlik Şurasının rəhbər orqanlarından ibarət olmalıydı. Rayon komendantı Nikolay Jinkinın müavini, polkovnik Vladimir Kuşnarikin 1991-ci il noyabrın 18-də tərtib etdiyi və Bakı ilə razılaşdırılmış siyahısına "Aşanak" kolxozunun heyvandarlıq birliyinin sədri Emil Balayan, Vladimir Kuşnarikin özü, beynəlxalq erməni diasporu (əsasən, Fransa və Kaliforniya erməni kilsələri) tərəfindən maliyyələşdirilən "Krunk" təşkilatının Qarabağdakı ideoloqlarından Oleq Yeseyan, "Yerkrapa" cəmiyyətinin maliyyə məsələlərinə baxan, onun Livan erməni diasporu ilə əlaqələndiricisi Leonard Petrosyan, zabıt Tatavis Baqramyan və Azərbaycan Xalq Cəbhəsinin Ağdam, Xocavənd, Füzuli, Cəbrayıl, Xocalı, Əsgəran rayon şöbələrinin rəhbərləri və onların Bakı nümayəndəsi daxil olsun. Məşverət lentə alınmalı və respublika televiziyasının "Günün ekranı" xəbərlər programında göstərilməli idi. Saat 13:40 dəqiqədə Ağdam Hava Limanına verilən xəbərdən sonra adları qeyd olunanlar vertolyota minmir. Məlumatla görə, gecə ilə siyahı dəyişdirilir.

Rəsmi Moskva iclasda dövlət katibi Tofiq İsmayilov və baş prokuror İsmət Qayıbovun

Qarakənd istiqamətinə uçan Mi-8 N72 vertolyotun rabitə əlaqələri kəsilir. Qırılmış rabitə ilə bağlı ilkin məlumatlar Xocavənd istiqamətində ötürülür. Lakin törədilən faciə haqqında ilkin məlumat təqribən altı saat

müstəqil Azərbaycanı sarsıtmaq, torpaqlarını parçalamaq, insanlarımızı qorxutmaq və pərən-pərən salmaq məqsədi daşıyırdı. Qarakənd faciəsinin bütün detallarının nə vaxtsa ictimaiyyətə açıqlanacağı

Terror erməni təcavüzünün tərkib hissəsidir - 20 noyabr, 1991...

hökmen iştirakını xahiş edir. Bu xahişi isə, məhz polkovnik Georgi Septa çatdırır. 1991-ci il noyabrın 19-u siyahı tərtib olunur və ilkin siyahı Tofiq İsmayilovun rəhbərliyi ilə müzakirə edilir. Millət vəkilləri Vaqif Cəfərov və Vəli Məmmədov siyahıdan çıxarılır. Onların yerinə güc nazirliklərinin, qoşun birləşmələrinin rütbəli məmurları salınır. Siyahıya Viktor Polyaniçkonun başçılıq etməsi qüvvədə qalır. Ancaq 1991-ci il noyabrın 19-da gecədən xeyli keçmiş siyahı təzələnilir. Viktor Polyaniçkonun, güc nazirliklərindən seçilmiş şəxslərin adları siyahıdan çıxarılır. Millət vəkilləri Vaqif Cəfərov və Vəli Məmmədov siyahıya daxil olunur. Yeni siyahını Ayaz Mütəllibov 1991-ci il noyabrın 19-u, saat 23:00-da təsdiqləyir. Qarabağa gedəcək adamların siyahısı "DQ" rəhbərliyinə, Ağdam Hava Limanına, hərbi komendanta və Moskvaya göndərilir. Qrupun Qarabağ ərazisindəki fəaliyyətinə isə, üçlük nəzarət edir - Qarabağ təhlükəsizlik reisi, polkovnik Georgi Septa, hərbi komendantın müavini, polkovnik Vladimir Kuşnarik və Xocavənd milis reisi və polkovnik Oleq Osenov.

Yazılanlara görə, Gülablı və Yenikənd istiqamətlərində hərbi maşınlarla qurulmuş və Ağdam, Xocalı hava limanlarının uçuş və enmə zolaqlarını nəzarətə götürən radarlar vasitəsilə saat 14:05-də Ağdamdan

dan sonra verilir. Ağdam, Xankəndi və Xocavənd hərbi birləşmələrinin komandanlığı susurdu. Hesablamalara görə, Qarakənd üzərində üç yüz metr yüksəklikdə uçan Mi-8 N72 vertolyotu 1991-ci il noyabrın 20-də saat 14:42 dəqiqədə vurulur. Faciə haqqında ilkin məlumat Prezident Aparatına saat 19:55-də çatır. Lakin bu faciə haqqında xəbər Xankəndidən erməni dilində yayımlanan "Vətən və vətəndaş" verilişinin xəbərlər bölümündə, saat 15:30-da təqdim edilir. Həmin gün İrəvan radiosu saat 16:15-də həmin xəbəri "qəza" kimi qələmə verir. Həmin məlumatı saat 16:40-da Tehran radiosu, 17:00-da Moskva radiosu açıqlayır.

Qeyd etdimiz kimi, hadisə zamanı erməni terrorunun qurbanları sırasında Azərbaycan Respublikasının Dövlət katibi Tofiq İsmayilov, Baş prokuror İsmət Qayıbov, Dövlət müşaviri, sabiq daxili işlər naziri Məhəmməd Əsədov, millət vəkilləri Vaqif Cəfərov və Vəli Məmmədov, baş nazirin müavini Zülfü Hacıyev, Prezident Aparatının şöbə müdiri və jurnalist Osman Mirzəyev, Qazaxıstan daxili işlər nazirinin müavini Sanlal Serikov, Azərbaycan Dövlət Televiziyasının jurnalisti Alı Mustafayev var idi.

Bu, Azərbaycanın görkəmli simalarına, dövlət və ictimai xadimlərinə qarşı terror hadisəsi olmaqla yanaşı, həm də

şübhəsizdir. Amma əvvəlvə bu terror hadisəsinin planını quranlar, onu icra edənlər, bu işdə əli olanlar məhkəmə qarşısında dayanmalıdır. Torpaqlarımız beş ildir işğaldan azad edilib və artıq Qarabağda separatçılıqla məşğul olanların 15 nəfərinin ədalət məhkəməsi qarşısında cavab verdiyi günləri yaşayırıq. Ümid edirik ki, 34 il əvvəl baş verən Qarakənd faciəsinə törətməkdə iştirakı olanlara qarşı da cəza tədbirləri görülməkdir. Birmənalı şəkildə demək olar ki, Qarakənddə Azərbaycana məxsus vertolyotun vurulmasının "ilhamvericiləri", planqurucuları sırasında keçmiş SSRİ rəhbərliyinin də olması şübhə doğurmur. Çünki erməni separatizminə, erməni terroruna, erməni işğalçılığına "xeyir-dua" verən məhz Qorbaçov və onun ətrafındakılar olub. Belə olmasaydı onlar vaxtında hadisənin erməni terroru nəticəsində törədildiyini bəyan edə və cinayətkarların, terrorçuların məsuliyyətə cəlb edilməsi üçün əllərindən gələni edərdilər. Azərbaycan cəmi bir ay idi ki, dövlət müstəqilliyini bərpa etdiyini elan etmişdi. Yəni 1991-ci ilin 18 oktyabrında dövlət müstəqilliyimizin bərpa edildiyi bəyan edildi, noyabrın 20-də isə Qarakənddə vertolyotumuza qarşı terror aktı baş verdi. Bu cinayətin də baş verməsində Qorbaçov hakimiyyətinin əlinin olduğu şübhə doğurur. Bəlkə də elə zənn edirmişlər ki, vertolyotumuzu vurdurub görkəmli şəxsiyyətlərimizi şəhid etməklə müstəqilliyini yeni qazanan dövlətimizi məhv edə biləcəklər, amma yanlışdılar...

Maraqlıdır, nə bu hadisə baş verəndə, nə də digər hadisələr yaşananda bu faciəni xalqımıza, dövlətimizə yaşadan Ermənistana, separatçı ermənilərə qarşı beynəlxalq qurumlar, ayrı-ayrı dövlətlər heç bir addım atmadılar. Bu gün də beynəlxalq təşkilatlar sükutu eyni qaydada qoruyurlar. Əlbəttə, gün gələcək, xalqımıza qarşı terror aktları törədənlerin, din sakinlərimizə, görkəmli şəxsiyyətlərimizi müxtəlif yollarla qətlə yetirənlərin, başımıza faciələr gətirənlərin hamısı Azərbaycanın aidiyyəti qurumları tərəfdən aşkar edilib məhkəməyə çıxarılacaqlar...

İradə SARIYEVA